

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK FÜZETEK

Időszakos kiadvány
XXIX. évfolyam 276. szám
2025. június-szeptember

*„Emlékek nélkül, népeknek
híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)*

FŐVÁROSI ÖRMÉNY KLUB!

Minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor tartjuk a Fővárosi Örmény Klubot az Orlay utca (Bp. 1114, Orlay utca 6.) közösségi terében.

A pontos program minden hónapban hírlevelünkben,
vagy az eokk.hu hírportálon olvasható!

Mindenkit szeretettel várunk!

Egyházi felhívás

A Lelkészség nagyon szépen köszöni az utalásokat és a miséken adományozott perselypénzeket (kiemelten köszöni két család nagyobb értékű adományait).

Az Örmény Katolikus Lelkészség működtetése a megnövekedett rezsiköltséggel együtt éves szinten várhatóan 9 millió forint lesz.

Ehhez kérjük a hívek támogatását!

A misék és klubok alkalmával lehet kérni sárga csekket postai befizetéshez, valamint az alábbi két számlára tudnak utalni egyedi összeget vagy akár beállítani havi rendszerességű támogatást:

OTP: 11707024-20005210

CIB: 10700725-67139859-51100005

Minden adományt hálásan köszönünk!

Legfrissebb és korábbi lapszámainkat megtalálja az eogyke.hu/fuzetek/ oldalon is!

Sinka Dániel

Beszámoló az idei „Egy lépés haza felé” programról

Idén 5 gyerek utazott el Örményországba Magyarországról, hogy rész vegyen a „Step Toward Home” – *Egy lépés haza felé* program keretében tartott két hetes táborban. Köztük voltam én is. A tábor azt a célt szolgálja, hogy a diaszpórában élő örmény származású gyermekek megismerjék az örmény kultúrát, nyelvet, írást, ételeket, szokásokat és a másodlagos célja a gyermekek közötti nemzetközi kapcsolatok létrehozása. A táborba az *Országos Örmény Önkormányzat* segítségével idén Magyarországról 5 fiatal utazhatott: *Ellen Mirzojan, Baranyi Borbála, Czárán János, Sinka Sára és Sinka Dániel.*

A táborban körülbelül 130 fő 9-17 éves gyermek vett részt, akik a világ minden tájáról érkeztek, bár néhányuk elmondása szerint csak egy faluval jöttek arrébb, mert itt lakik néhány családtagjuk.

A tábor helyszíne a Jereváni Állami Egyetem Kutató és Oktató Komplexuma volt Byurakan-ban (Jerevántól kb. 30 km-re, a hegyekben), ahol több emeleten számos szobában szállásoltak el minket. Ezen a kollégiumi szálláson úgy is éltünk, mintha kollégisták lettünk volna, együtt

tanultunk, éltünk, szórakoztunk, pihentünk. Rengetegen a fiatalok közül gyorsan feloldódtak és baráti köröket alkottak. Hangos bulizás, éneklés, beszélgetés és rohangálás verte fel a szállást egész nap. A különböző országok gyerekei külön-

A tábor öt magyarországi képviselője (Fotó: Czárán János)

böző érdekes (és néha furcsa) játékokat, sportokat mutattak meg a többieknek.

A csoportbeosztás és a szobabeosztás több szemponton alapult, elsőségteljesen hogy milyen nyelveken tudnak vagy értenek a gyerekek. A szülőknek már a jelentkezési lapon be kellett jelölni, hogy a kommunikáció nyelve örmény, orosz vagy angol legyen, illetve, hogy tud-e örményül a gyerek.

A tábor 14 napjának volt egy általános napi beosztása. Reggeli után voltak tanórák (örmény nyelv, illetve örmény történelem és kultúra), ebéd, délután busszal utazás egy-egy helyszínre és estéknként vacsora után időnként néptánc- és zeneoktatás. A programok között mindig volt bőven szabadidő ismerkedni és szórakozni.

A tanórák igen sokszínűek voltak, nem csak tanulás szempontjából. A tanítást a hatékonyság kedvéért külön csoportok szerint tartották. Például, volt csoport, akik anyanyelvi szinten beszéltek örményül (ami, mint kiderült nagyon sok gyereknél a fő/egyetlen kommunikációs nyelv volt). Nekik inkább történelem órát tartottak az országról. Voltak azok, akik csak olvasni tudtak azoknak beszédet tanítottak és fordítva is.

Ami leginkább megkönnyebbülést okozott nekünk hogy mindegyik csapatba raktak legalább egy olyan gyereket, aki tudott probléma esetén örményre fordítani. Nem csak a többieknek, hanem akár a tanárnak is, hogyha nem értette eléggé az angol kifejezéseket.

Nem csak az óránál, hanem a szobabeosztásnál is figyeltek arra, hogy legalább egy örmény nyelven beszélő gyerek legyen szobánként és a kirándulásokon buszonként.

A két hét alatt bejártuk Örményország legtöbb történelmi helyszínét: Gyumri, Khor Virap, Garni, Geghard, Oshakan, Sevanavank, (sajnos a betervezett Ecsmiadzin és Zvartnotsz kirándulás elmaradt). Jerevánban az általánosabb városnézés mellett voltunk a Matenadaran kiállításán, megnéztük a Gafesjian múzeumot és előadásokat is hallottunk arról, hogy miért érdemes külföldi diákként örményországi egyetemre jelentkezni.

A kirándulások során rengeteg híres és emlékeztető helyet tekintettünk meg, a hegyoldalból kinövő fa gyökerei által benőtt templomtól kezdve a messzeségben emelkedő Ararát keresztlől a Kaskad lépcsősora mellett húzódó Gafesjian múzeum-ig. Lenyűgöztek a hatalmas Geno-

cídium-émlékmű nagy oszlopai, örökké égő lángja és gyönyörű fenyőfái.

A kirándulások praktikusán és tökéletesen voltak leszervezve. A 130 gyereket három nagy Mercedes buszban szállították és a gyorsabb közlekedés érdekében két villogó rendőrautó kísérte a buszokat. A buszok nem teljesen, de légkondicionáltak voltak. A múzeumokban szerencsénkre volt angol nyelvű idegenvezetés, az egyéb helyszíneknél nem sokat meséltek a látnivalókról.

Az étkeztetés igen érdekesnek bizonyult. Míg egy középeurópai ember megszokta, hogy a fő étkezések a reggeli, ebéd és vacsora, a táborban négy étkezés volt, reggeli, ebéd, vacsora és egy teaidő-nek nevezett késő esti étkezés. Az örmény gasztronómiában nagyon sok a zöldség, de a húsról is nagyon odafigyelnek. A táborban, mivel rengetegen voltunk, nagyon kellett néha sietni, hogy mindenből vegyél, mert itt nem az volt hogy "Nyugodtan egyél, senki nem eszi el előled", hanem az, hogy vagy sietsz a szedéssel, vagy elfogy. Ami azért sem jó, mert akkor nem tudod megkóstolni a jellegzetes örmény ételeket. A tea-idő inkább egy késői (este 9 óra) uzsonnának felelt meg. Egy csésze tea és vagy valamilyen péksütemény

vagy gyümölcsök voltak ekkor kirakva.

Összefoglalva, a tábor nagyszerű lehetőség volt megismerni Örményországot. Rengeteg olyan helyszínt láthattunk, amit mindenkinek érdemes lenne meglátogatni. A tábori szervezésben volt pár nehézség és probléma, de őszintén remélem, hogy ezek a következő évekre már megoldódnak, mindenesetre nekem tetszett az első örményországi látogatásom. Ha a jövőben újra Örményországba utazom, szerintem ugyanezeket a helyszíneket látogatnám meg ismét, kisebb változtatásokkal. Mert az, hogy két hetet tölthetsz Örményországban, végig szórakozhatsz és tanulhatsz, s közben szép tájakat láthatsz, meg kell mondani, ... egészen jó ajánlat.

Még egyszer köszönjük Magyarországi Kormányának, az Országos Örmény Önkormányzatnak és Akopjan Nikogosznak, hogy elmehettünk a táborba. Nem csak a költségeket állták, intézték a jelentkezést, a kommunikációt a tábor szervezőivel, a transzfert a repülőtérrel, hanem abban is segítettek, hogy mivel egy nappal hamarabb volt csak repülő Budapestről, tudjuk hol tölteni az éjszakát a tábor kezdéséig.

*Hivatalos fotók a táborról:
„Step Toward Home” Program*

Zárugné Tancsin Katalin

Áldott találkozások Szépvízen

A Csíkszépvízi Magyarörmény Szentháromság Alapítvány és az Örmény Katolikus Plébánia 2025. júniusában ismét családi találkozóra hívott bennünket. Külön köszönet, hogy támogatta a rendezvényt Hargita Megye Tanácsa, a Szépvízi Polgármesteri Hivatal, a Szépvízi Közbirtokosság és a helyi Csengő Sajtgyár, valamint a Zuglói Örmény Önkormányzat, a Magyar Államkincstár Feladatalapú támogatás, a Budapest XIV. Kerület Zuglói Polgármesteri Hivatala, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. Az izléses meghívót szerkesztette: Rusz-Ajtony Eszter.

Végre találkoztunk ismét. Mert olyan rég volt. Egy éve. De milyen jó, hogy huszonhat éve járunk ide. Tavaly is eljött a magyarörmény rokonság nagy része.

De ne feledkezzünk el az igazi magyarörmény fogadtatásról, a kupica pálinkáról, a kürtös kalácsról, a pogácsáról és a szeretettel teljes ölelésről a szépvízi Kis havas panzióban. Pénteken lassan megérkeztek a helybeliek is a kaszinóba. *Zakariás István* köszöntötte *Fekete Örs* polgármestert, és a Budapestről érkezett vendégeket, a Zuglói Örmény Önkormányzat elnöke, *Zárug Katalin* által vezetett tizenhárom fős küldöttséget. *Orbán Balázs* történetében előadását a tehén és az úrhajós örmény viccel zárta. Nagy tapsot kapott a XV. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat elnöke, *Nuridsány Mimi* által

menedzselte *Az ékes csillagok a tiszta égen* című előadás *Várady Mária* színművész és a budapesti Liszt Ferenc Zeneakadémia doktorandusza, *Vörösváry Márton* zongora- és hegedűművész közös műsora.

Vendéglátóink finom vacsorával kedveskedtek a kaszinóban. Szállásunkon útitársunk születésnapját emlékezetes estevel ünnepeltük meg.

Szombaton az örmény katolikus templomban *dr. Kovács Gergely* érsek, apostoli örmény kormányzó áldása köszöntötte a gyülekezetet, és Isten áldását kérte a restaurált orgonára is. A mise végén *Várady Mária* verses-prózai műsorát követően *Vörösváry Márton* meg is szólaltatta a gyönyörű hangját visszkapott orgonát, virtuóz hegedűjátéka pedig lenyűgözte a hallgatóságot. A templomkertben a vörösköponyegesek sorfala között helyezte el

az emlékezés koszorúit az emléktáblánál a csíkszépvízi önkormányzat nevében *Fekete Örs* polgármester és *Zakariás István* alpolgármester. A Zuglói Örmény Önkormányzat nevében *Bajkó Zsuzsanna* és *Heim Pál*, a Budapest XV. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzattól *Nuridsány Mimi* nevében *Béres L. Attila* és *Dávid Krisztián* koszorúzott. A Csíkkörzeti Magyarörmény Szentháromság Alapítvány nevében *Fejér István*, a székyudvarhelyi örmény közösség nevében pedig *Budurján János*, *Flórián Zoltán* és *Szilágyi Ferenc* helyezte el koszorút.

Fotók: Facebook, Szépvízi Örmény Emlékház csatorna

Elénekeltek az örmény-, a magyar- és a székely Himnuszot, majd megnéztük az Örmény Emlékház kiállítását. Ebéd előtt a temetőben még imádkoztunk az elhunyt rokonok sírjánál is.

Köszönjük a szervezést, útítársainknak a részvételt, mert sok lelkieken gazdag élményben, emlékekkel teli találkozásban lehetett részünk.

Önkormányzatunk nevében szeretnék köszönetet mondani egyik útítársunknak, *Béres László Attila* újságírónak, hogy megfogalmazta részünkre ezt a cikket.

Várady Mária

Júniusi Klub: A rétháti Kövér család története

Éppen esztendeje, hogy Kövér László Béla, a Szegedi Kövér Béla Bábszínház nyugalmazott igazgatója bemutatta a gyergyószentmiklósi és rétháti Kövér család történetének első kötetét. Már akkor is álmélkodva hallgattuk, hogy milyen kiterjedt család az örmény származású Kövér rokonság. Akkor kilencvennégy családot sorolhattunk a családi kötelékek sorába tartozónak. A 2025. június 19-én megtartott II. kötet rendhagyó könyvbemutatóján még ennél is többet tudhattunk meg.

Újabb könyv a Kövér családról. Újabb dokumentum-kötet Rólunk, örményekről. Tíz év munkája. És a Kövér család példája. Hány családdal fonódunk össze? Hány szakma, hivatás, gyermekvállalás, adakozás, tragédia, hősi halál, nemzetközi hírnév, hazaszeretet... Minden fantáziát meghaladó a Nagy Rendező, az Isten rendezése, amit új hazánkban népünkkel véghezvitt.

Bárhon felütheted a kötetet, nem fogsz unatkozni. Izgalmas, váratlan fordulatokkal teli minden örmény élete.

Gudenus János József genealógus, családtörténeti író bevezetője mindannyiunkat sokkolt, számokban: a családok élete 707 oldalon elmesélve, 124 képpel.

A felhasznált irodalmat 13 oldalon keresztül sorolja. Precizítására vall, hogy a fiú- és leányági leszármazottakat egyaránt jelöli. De aki nem járatos a régies kifejezésekben, az értelmező szószeretetet talál a könyv végén. A *Gudenus János József* magas elismerésben részesítette a szerzőt. De az értékelő maga is a legkitűnőbb családtörténeti író, aki elsőként az Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiájával nagy szolgálatot tett a nyolcszáz éve ANI fővárosból menekült örmények identitásának megmaradása érdekében.

Kövér László Béla valóban hatalmas munkát végzett el az erdélyi örmények kolóniájának leírásában. Az adathalmazon túl a könyv stílusa vajtfüléknek és

Rövidhírek

2025. június 5-én a Zuglói Örmény Önkormányzat és a Rákóczi Szövetség Rákos Mezeje helyi szervezete szervezésében tartott *Horváth Zoltán György* Podmaniczky-díjas mesteroktató (BME) vetített képes előadást *Ferenc pápa utolsó útja – magyar emlékek között Rómában örmény meglepetéssel* címmel.

2025. június 18-án a Szent Gellért Templomban a Genocídium áldozataiért mutatnak be szentmisét, majd a Nagyteremben „*Kaukázusi zarándoklat: Örményország*” címmel tartott vetített képes előadást *dr. Szentpétery Félix*.

Az eseményt az Újbuda Örmény Önkormányzata rendezte.

A Klub vendégei a gyergyószentmiklósi és rétháti Kövér család képviselőiben és Várady Mária

kutatóknak, minden korosztálynak élvezetes. A könyvbemutató inkább irodalmi estre hajazott, mert a *Kövér Helén*, *Kövér Erzsébet*, és azonos nevű, de másik *Kövér Ilona* és *Kövér Erzsébet* olyan érvényes irodalmi műveket alkottak, amelyek az adott koron túlmutatók, ma is aktuálisak. Életükből kiténik, hogy szuverén egyéniségek, amelynek titka talán az örmény társadalom évezredes fejlődésén alapul: a nők mindig egyenlő társai voltak a férfiaknak!!! És megbecsüljük is ezt tükrözve. Így lett első magyar gyógyszerész *Kövér Erzsébet*. *Kövér Helén* útinaplói által ismerték meg a magyar nők Kelet világát és Anglia nevezetességeit, valamint Magyarországról az angol nyelvű útikalauzt *Kövér Helén* írta. *Kövér László*, a szerző megállapítása: „Minden mindenel összefügg!”

Schupp Gabriella színművész érzékeny tolmácsolásában hallottuk Helén esszéjét és Ilona nyelvörkődő írását *Széchenyi seprője* címmel, amely sajnos ma is aktuális. *Rétháti Kövér Erzsébet* versei nem ismeretlenek közösségünk előtt, *Várady Mária* színművész minden lehetőséget kihasznál, hogy drámai erővel népszerűsítse őket. Lényeges gondolatok erkölcsről, életmódról (*A rabok éneke*, *A vadnak könnyű*), életcélról (*Botond*, *Labdajáték*, *Sorsfolyón*). *Kövér Erzsébet* része a két világháború közötti erdélyi magyar irodalomnak, *Áprily Lajos*, *Wass Albert* szellemi rokona. Itt és most is visszhangra talált a *Gránitszobor* című verse különösen egy *Kövér István* unoka szívében.

Szép ünnep az irodalmi est, de még szebb, ha zenével zárjuk. *Záruagné Tancsin Katalint* születésnapja alkalmából köszöntöttük, *Schupp Gabriella* a *Vilja* dallal andalította el a közönséget.

A *Kövér László: A gyergyószentmiklósi és a rétháti Kövér család története* könyvhöz a szerző segítségével tudunk hozzájutni.

A Klub támogatásáért köszönet jár a Budavári Örmény Nemzetiségi Önkormányzat képviselő testületének, *Várady Mária* elnök, *Sasvári-Merza Krisztina* elnökhelyettes és *dr. Bulbuk Márton* képviselőnek.

Az agapé kötetlen beszélgetésénél derült ki, hogy a törzsközönségünk mellett újra Sopronból, Gödöllőről, Budakeszről és Szegedről érkeztek magyarörményeink erre a jeles júniusi Fővárosi Örmény Klubra.

Az agapé kötetlen beszélgetésénél derült ki, hogy a törzsközönségünk mellett újra Sopronból, Gödöllőről, Budakeszről és Szegedről érkeztek magyarörményeink erre a jeles júniusi Fővárosi Örmény Klubra.

Kövér László Béla

Gudenus János József

Schupp Gabriella

Kövér László

Gyergyószentmiklósi Kövér Miklós pályája

2023-ban jelent meg a gyergyószentmiklósi Kövér családról szóló családtörténeti könyvem első kötete. A könyvnek szándékolt célja volt az is, hogy a család történetén keresztül bepillantást nyújtson a régmúlt koroknak az örmények szempontjából fontos történéseibe. Már a kutatás folyamán felmerült, hogy éltek ebben a családban olyan személyek, akikről akár egy egész könyvet is lehet írni. Ilyen volt például *Kövér Miklós*, aki gazdag földbirtokosból vált színésszé és színházigazgatóvá.

A családtörténeti könyv befejezése után bele is fogtam ennek a könyvnek a megírásába. A könyv hamarosan nyomdába kerül és remélem, módom lesz egyszer majd az örmény közösségnek is bemutatni. Addigis, ízelítőül közzé teszek belőle pár részletet.

Egy színészi pálya indulása

A *Pesti Napló* 1901. április 6-iki, (szombati) számában a 8. oldalon a Színház és Művészet rovatban „Nagybirtokosból színész” címmel egy rövid tudósítás jelent meg: „Belgrádban a múlt héten vendégszerepelt nagy sikerrel egy orosz herceg. Nem új dolog már különben sem, hogy az arisztokrácia körében akadnak, kiket ellenállhatatlanul vonz a színpad. Azok közül való legújabbán Kövér Miklós, a magyar úri társaság egyik közkedveltségű tagja, ki néhány hónap előtt azzal lepte meg barátait, hogy Kecskeméten fel fog lépni, mint *Trast gróf Sudermann* A becsület című darabjában. Fel is lépett akkor és szép sikere volt. Ez a körülmény megerősítette abbéli szándékában, hogy követni fogja hivatását, mely gyermekkorra óta csábítja. Már mint gimnazista beiratkozott az Országos Színi Tanodába, de szülői ellenézték szándékát és le kellett mondania ábrándjáról, úgy látszik azonban, hogy a harmincegy éves férfiban még mindig lobog a régi láng és most megvalósítja szándékát. Tanítványa lett Németh Józsefnek, a Népszínház tagjának, előbb Kec-

keméten lépett fel, március végén pedig *Szolnokon fog vendégszerepelni. De már a vendégszereplést megelőzőleg az aradi színházhoz szerződtette Leszkay igazgató a bonvivant szerepkörre. Mikor rokonai értesültek erről az elhatározásáról és kérdésekkel ostromolták, azt mondta nekik Kövér Miklós: – Nem tréfából teszem, hanem benső szükségből! – Aki a tehetségen kívül ilyen kísérőt visz magával a színészi pályára, annak bizonyára van is hozzá hivatása.”*

Gyergyószentmiklósi Kövér Miklós ekkor már a 31-ik évében járt, s ez bizony nem túl ideális kor egy színházi karrier indításához. A színészetet amúgy sem tekintették komoly és érdemes hivatásnak, erre elég csak későbbi kecskeméti társulatának egyik tagját, *Turay Antalt* idézni: „Mint annyi kedves collegámmal, velem is megtörtént, hogy bizony szüleim nem színésznek neveltek; sőt apám – aki még most is a kincstár kenyerét eszi, – engem is a katonai pályára szánt. Már bent is voltam az iskolában, midőn egy szép bús éjszakán – katonai nyelven szólva – trara 'meglógtam' onnan. Ez annál könnyebben

ment, mert abban az évben apám ezredét büntetésből Bécsbe helyezték el. Szegény anyám korán elhalt s így áldottlelkű nagyanyám nevelt. Közben nagyon sokat jártam a Budai Szinkörbe, majd beiratkoztam az Országos Színiakadémiára; mikor apám ezt megtudta, kitagadott s azt írta, hogy: »soll er lieber ein Schuster werden.«”

Turay később elhagyta a színpadot és 1922-ben hivatásos tűzoltótisztként telepedett le Körmenen. (Azért a színháztól mégsem vált meg teljesen, mert például 1934-ben az Iparos Kör az ő rendezésében vitte színre a Mágnes Miskát.)

...

A földbirtokos és vállalkozó

Gyergyószentmiklósi Kövér Károly és zombori Rónay Mária hatodik gyermeke Kövér Miklós Károly János 1870. november 7-én született Martfűn. Martfű pusztá akkoriban Tiszaföldvárhoz tartozott, de a keresztelő mégis Cibakházán volt 1870. november 12-én, mert Tiszaföldvárt zömmel reformátusok lakták és ott nem volt római katolikus plébánia.

...

Miklós kora gyermekkoráról nincs információ. Mindenesetre, nem lehetett könnyű, hogy legidősebb nővérét, Saroltát 3 és édesapját 11 éves korában elvesztette.

Mint az örmény családoknál általában, Kövér Károly is nagy gondot fordított gyermekei iskoláztatására. A tanulás természetesen magában foglalta a hangszeres zenét is. Abban a korban jellemzően a lányok zongorázní, a fiúk hegedülni tanultak. Hogy Miklós tudott-e hegedülni, arról nincs adat, de jól zongorázott és többször kísérte partnereit fellépéseken.

Középiskoláit Budapesten végezte, a „Kegyes Tanítórendiek Budapesti Főgymnásiumába”, majd a „Dr. László Mihály Nyilvános Főgymnásiumába” járt. Az

érettségi vizsgát is itt tette le „jól érett” eredménnyel 1889 májusában.

...

Miklós szerette a társaságot és ott is a központban szerepelni. A középiskola alatt bekapcsolódott az önképzőkör munkájába és szívesen lépett fel például iskolája, a Dr. László Mihály nyilvános főgimnázium Deák Ferenc önképzőkörének 1889. május 30-iki ünnepélyén. Az ünnepség műsorából megtudhatjuk, hogy Siráky Ede VII. osztályos tanuló „Barna Kata” című írását olvasta fel az éppen az érettségi előtt álló Kövér Miklós.

A színészethez annyira kedvet kapott, hogy el is határozta, hogy színi iskolára megy. Erről azonban édesanyja erélyesen lebeszélte.

Ha a színészi ambíciói nem teljesültek, azért valamit kezdeni akart magával. Akkor családot alapít!

1890. december 7-én már kézfogóról számoltak be a lapok: „Gyergyószentmiklósi Kövér Miklós jegyet váltott Hieronymi Blanka kisasszonnyal, Hieronymi Károly orsz. képviselő és osztrák-magyar államvasúti vezérigazgató leányával.”

Gyergyószentmiklósi Kövér Miklós

Úgy tűnik szívesen kezdett el foglalkozni a mariházi gazdasággal is.

Rendszeresen jelentek meg írásai a *Gazdasági Lapok*ban. Írt a vetési állapotokról a jászok és kunok földjén, foglalkozott rágcsháló írtással, de jelent meg cikke a takarmányrépa vetéséről is.

... Mindezek mellett – a család több tagjához hasonlóan – továbbra is előszeretettel foglalkozott a zenével. *Táborszky Nándor* nemzeti zeneműkereskedésében (Budapest, Váci u. 30.) jelent meg előbb „*hat eredeti magyar dal énekhangra zongora kísérettel*”, majd az „*Oeillets Rouges*” (Piros szegfű) keringő, Kövér Miklós szerzeményei! A kottákat 3 forintért, illetve 1 forint 50 krajcárért lehetett megvásárolni.

Szerzeményeit menyasszonyának ajánlotta, akivel nemsokára egybekeltek. 1891. június 9-én délelőtt 11 órakor vezette oltárhoz az egyetemi templomban a Máramarosszigeten 1873. július 13-án született *Hieronymi Blankát*. Az esketési szertartást Bende Imre (1824-1911) besztercebányai megyéspüspök végezte, míg az esküvői tanúk Kövér János földbirtokos, Miklós bátyja és gróf *Nemes Vince* (1830-1896) földbirtokos voltak. A nyoszolyó leányok közt ott volt *Kövér Palma*, és a vőfélyek közt *Kövér Lajos*. Az esküvőt fényes lakoma követte Hieronymiék házában, s ezután az ifjú pár a vőlegény birtokára, Martfűre utazott.

... (A házasságból két gyermek született.) 1892-ben *Kövér Miklós* apósa *Wekerle Sándor* (1848-1921) első kormányban megkapta a belügyminiszeri posztot, amit a kormány működése alatt végig be is töltött. A hírlapok rendszeresen beszámoltak hivatalos útjairól, de azt sem hagyták ki megemlíteni, mikor az unokáit s persze a lányát és vejét látogatta meg Martfűn. Például a második unokája születésekor

Pesti Hírlap 1893. április 1-iki számában: „– (*Hieronymi Károly*) belügyminiszter; ma este háromnapos tartózkodásra vejehez, Kövér Miklós földbirtokoshoz utazott, Martfűre.”

Ez idő tájt alapította Kövér Miklós a martfűi gőz téglagyárat, amely egyúttal a település első gyára volt. Úgy tűnhetett, minden rendben, s a család gondtalan élete biztosítva van. De ez korántsem volt így.

...

(Anyagi problémák merültek fel.) *Hieronymi Károly* próbált lányának és vejének segíteni. Ezért 1895. december 31-én kölcsönszerződést kötött *Várady Gáborral* – mint unokái gyámjával – 98.000 forint kölcsönadásáról öt éves időtartamra. A kölcsön fedezetére 88.000 forint erejéig jelzalogot jegyeztek be a martfűi telkekre. (Tehát 10.000 forintot visszafizetési kötelezettség nélkül adott.) Természetesen ezt a megállapodást is jóvá kellett még hagyni a gyámhatóságának.

...

Kövér Miklós lassan megszűnt tulajdonosa lenni a birtokának. Gyermekei helyett azok gyámja, a felesége unokatestvére intézkedett, a hitelezők közt is az egyik legnagyobb az apósa lett, így erős beleszólást nyerve az ügyekbe. Hogy hogyan lett elhatározva a birtokelemek értékesítése nem teljesen világos, de előbb a gőztéglagyár került *Laczkó Gusztáv* birtokába, majd egyszer csak az egész ingatlanegyüttesnek is már ő volt a tulajdonosa.

A családban is megszűnt az összhang. Apósa természetesen inkább a feleségét támogatta, és a felesége is inkább az apjára hallgatott. *Kövér Miklós* úgy érezhette, hogy megszűnt kötelessége a birtok felé, és talán a családja felé is. Ha pedig így van, akkor lehet váltani – gondolta.

... (*Kövér Miklós* családjától elköltözött és színésznek állt *Mariházy* név alatt.)

Filep Anita

Titkos telefonos trükkök

Titkos telefonos trükkök címmel Szandavári Balázs tartott interaktív előadást június 25-én, szerdán 18:00 órától a Bicskei utcai közösségi teremben. A résztvevők között a középiskolás és a nyugdíjas korosztály képviselői is jelen voltak, így amikor a mobilhasználati szokásainkat feltérképeztük, láthattuk, hogy széles, ám alapjaiban nagyon hasonló palettán mozgunk.

Hasznos gyakorlati tanácsok hangzottak el például a közösségi oldalakon, csetekben megosztott fotókkal kapcsolatban. Könnyen előfordulhat, hogy a vicces diákcsínynek szánt fotók pár perc alatt körbeérnek, és azok mobilján is megjelennek, akiknek nem szánták, például az osztályfőnökén. Ugyanígy érdemes óvatosan bánni az eltűnő üzenetekkel, hiszen képernyőképet bármikor lehet csinálni, így a privátnak szánt tartalom onnantól akadálytalanul megosztható. Kipróbáltuk a mesterséges intelligencia használatát és arról is hallottunk, mire érdemes figyelni az általa generált tartalmakban. Végezetül arra is választ kaptunk, hogyan kutassunk a magyarormenytudastar.hu oldalon.

Tervezzük a folytatást a korosztályoknak megfelelő specializációkkal, a Fővárosi Örmény Önkormányzat és az Erdélyi Örmény Kulturális Központ szervezésében.

Várady Mária

Nyári Klub Könnyedén

Az erdélyi arisztokrácia diszkrét bája *gróf Bethlen István – Stefano* címmel a magyar miniszterelnök dédunokája kapcsán ismerkedhettünk meg azzal a sorssal és örökséggel, amely a magyar arisztokráciát kötelezi. A hajdani *Bethlen Farkas* kancellár segítette őseinket a XVII. század végén az Erdélyi Haza megteremtésében. Fotók: Várady Mária

2025. július 17-én pótszékes előadáson, rendkívül széles közönség előtt zajlott a Fővárosi Örmény Klub. A Bethlen családról szóló film vetítése közben sokaknak nem kellett fordítani az angol szöveget, értették *Bethlen Stefano* és családjának beszélgetését. Megtudtuk, hogy *Bethlen István* elhurcolása után felesége, *Bethlen Margit* grófnő angolul írt levelet a Szovjetunióba férjének. A férj levelet már nem olvashatta, hónapokkal előtte elhunyt a rabkórházban. Ilyen volt a kommunizmus, az EMBER = SEMMI! *Bethlen Farkas*, volt verőcei polgármestertől tudjuk, Bethlen miniszterelnök sétapálcája-botja maradt meg csak véletlenül, amikor váratlanul letartóztatták és a Szovjetunióba vitték. A gyermekek, az unokák családi albumok útján ismerik meg a gyökereiket. Ez példa számunkra is: bármilyen történik, a „beszélj el fiaidnak” bibliai parancsa nekünk is szól.

Sylvie Vartan francia sztár származását ritkán nevezik magyar-örménynek. A bulgáriai örmény *Georges Vartan(ian)* édesapja és a magyar *Mayer Ilona* édesanyja számunkra is fontos, hiszen az énekesnő önéletrajzi regénye magyarul is megjelent: *Anyu ...* címmel. Az erős magyarországi kapcsolatoknak köszönhetően, *Máté Péter Elmegyek* című dalát francia

szöveggel, Nicolas címmel sikerre vitte. Örömmel hallgattuk a szép dallamot, és gyönyörködtünk a szívünknek kedves sztár szépségében!

Fogolyán Kristóf fuvolaművész igazi meglepetést tartogatott számunkra. Évek óta briliáns előadásával bűvöl minket, de hogy gyönyörűen zongorázik, ezt senki sem tudta róla. Ritka élményben volt részünk, amikor lágy dallamok csendültek fel a zongorán, aztán egy lélegzetvételnyi szünet, és fuvola legszebb hangján folytatta a dallamot. Közönségünk szünni nem akaró vastapssal jutalmazta.

Hollandiai vendégeink, Csanády Ágnes és Ambrus

Bakos Zsolt plébániai kormányzó részt vett ezen az eseményen. A moderátor Várady Mária, Szongott- és Nemzeti-ségeért-díjas színművész felkérésére Bakos Zsolt atya néhány életrajzi adat után életútjának alakulásáról is beszélt a magyarörmény híveknek. A közösség nagy figyelemmel hallgatta, végül tapssal köszöntötte a különösen nehéz feladatra kiválasztott Isten szolgáját, új lelki vezetőnket.

A Fővárosi Örmény Klub hírért Hollandiában is öregbíteni fogja Csanády Ágnes és Ambrus, akik jól érezték magukat ebben a nagy örmény családban. Csanády Ambrus édesanyjával, Ágnessel nemrég Örményországban járt, ahol hasznosíthatták Ambrus autodidakta módon Hollandiában elsajátított örmény nyelvtudását. Dajbukát Lászlóval együtt zárandokoltak őseik földjén, a magyar-örmény identitás határozott érvényesülése mellett.

Fogolyán Kristóf fuvola- és zongoraművész zárta az estet, és megígérte, hogy

Fogolyán Kristóf

Fogolyán Kristóf Boldogasszony búcsúkor 2025. szeptember 28-án újra velünk lesz a Szalonban.

Balogh Réka

Harmadszorra is örömmel táboroztunk a Kabóka Lovastanyán

Augusztus 11-15. között élménydús tábort tartottunk a közösség örmény gyerekeinek. Bár a helyszín már „unalomig” ismert volt, mégis minden gyerek örömmel várta a már előző években megszeretett lovastanyát és a nagyon kedvelt kalandos programokat. A táborban 15 gyerek és két kísérő vett részt, ismét a lovak istállója fölött kialakított szobákban elszállásolva, ahol a városi embert ébresztőóra helyett fecskeszerregés és lópatkók kopogása kelti. (Fotók: Balogh Réka)

Idén először nagy újtást próbáltunk ki, a tábor egy időben és egy helyszínen lett megtartva az Országos Örmény Önkormányzat gyerektáborával. Így, bár a két tábor hivatalosan külön szervezéssel és külön programokkal folyt, a két gyerekserreg mégis sokat tudott találkozni és ismerkedni egymással. Alakultak ki kapcsolatok, formálódtak barátságok, bár a nyelvi különbségek néha túlzott akadályt gördítettek az ismerkedés elé. Azért mindig sikerült keríteni valakit, aki tudott fordítani,

hogyha a két fél nem beszélt kellően jól semmilyen közös nyelvet. A jövő majd megmutatja, hogy mennyire maradnak meg ezek az ismeretségek.

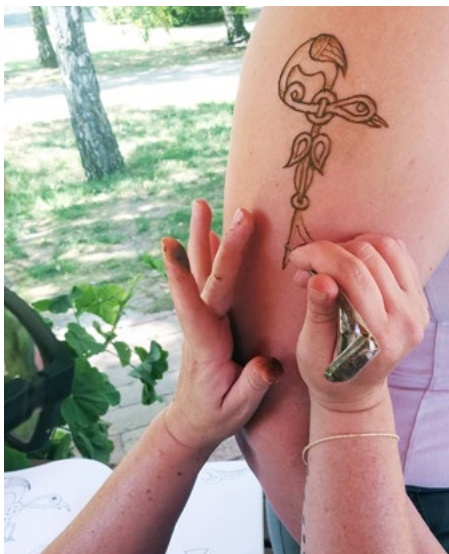
Bár augusztus legmelegebb időszakában jártunk, a tanya idilli hangulata, a rengeteg állat (lovak, tyúkok, kutyák, macskák és a rengeteg fecske) és a minőségi környezet biztosította, hogy nemcsak a sportolás és ügyességi feladatok, hanem a nemzetiségi programok is jó hangulatban és környezetben folyhassanak. Idén is volt lovag-

lás, kajakozás és vízi biciklizés a tavon, íjászat és sportversenyek (a legviccesebb a vízzel teli lufi bombákkal való ügyességi verseny volt). De természetesen a nagy melegben a legnagyobb és legkitartóbb sikere a tábor közepén található medencének volt.

Mivel idén sajnos csak 4 éjszakára sikerült lefoglalni a tábort, ezért egy Balatonvilágosi strandolással kezdtük a programot, hogy kicsit nyújtsuk az együtt töltött időt. Ez jó lehetőség volt arra, hogy a két tábor gyerekei kicsit össze legyenek zárva egy szűkebb helyszínre (mint a Lovastanya óriási területe), és ismerkedjenek egymással. Az ismerkedést utána a tanyán is folytattuk este egy hangulatos táborűz köré ülve, beszélgetve és hideg dinnyét majszolva.

Az idei örmény nemzetiségi programelemek a táborban a mindennapos örmény nyelvtanulás mellett néptáncgyakorlást, népzene hallgatást és az örmény mintavilág megismerését tartalmazta. Nemcsak egy előadás formájában tanulhattak a gyerekek a templomok falán, kódexek lapjain és textilek felületein látható díszítésekről és mintákról, hanem az általuk kiválasztott mintákat egy képzőművész hennával fel is festette a bőrükre. Így néhány napig boldogan tudták viselni akár nevük kezdőbetűjét díszes örmény betűből, vagy egy-egy kiválasztott örmény motívumot. A nagyobb gyerekek kaptak is henna tölcsért és maguknak, egymásnak és a kicsiknek is örömmel hennáztak változatos mintákat. Persze egy idő után az örmény motívumokon kívül rengeteg kreatív ötlet került fel a bőrfelületekre, óriási látványos sárkánytól kezdve lovakig mindenféle méretben és formában. Szerencsére a henna 6-7 nap alatt lekopik, úgyhogy iskolakezdsre már mindenki „tetoválásmentes” lesz.

A legsikeresebb foglalkozás az örmény betűk és minták bőrre hennázása volt

Mivel az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület a tábor előtt nem sokkal hirdette ki *Örmény díszes ABC Betűtervező versenyt*, amire minden korosztályból várunk pályaműveket, a táborban volt egy foglalkozás, amin a gyerekek elkezdhettek ötleteket gyűjteni és betűket tervezni.

Városi lelkünknek élvezetes program volt az éjszakai csillagnézés egy csillagász szakember segítségével, ahol a távcsöves előadást sűrűn szakította meg a földön fekvő közönség felkiáltása, amikor egy-egy látványos hullócsillag szelte át az eget (szerencsére pont a csillaghullás legaktívabb napjaiban volt a tábor, és a tanya körül annyira kicsi a fényszennyezettség, hogy még a tejútrendszer ködös vonulata is jól látszott az égen).

Örömmel jelenthetem, hogy a tábor gyerekei ennyi év alatt nagyon jól összekovácsolódtak, és ezekben a már kialakult barátságokba könnyen be tudtak illesz-

kedni azok is, akik idén először voltak a táborban. Kiemelt célom, hogy jövőre még több új gyereket is sikerüljön meghívni a táborba. Már most elkezdtük szervezni a jövő nyári tábort, mert sajnos a Kabóka Lovastanya jövő nyári időpontjai már most betelnek, és sietnünk kell, ha ide szeretnénk jönni jövőre is. Márpedig, egyelőre úgy tűnik, a gyerekek nem tudnak ráunni a tanya által nyújtott gyönyörű környezetre.

A gyerektábort Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület szervezte azzal a céllal, hogy a közösség következő generációját is bevonja a közösségi életbe, megismertesse velük az örmény kultúrát és hogy lehetőségük legyen olyan kapcsolatokat kialakítani egymással, ami miatt örömmel jönnek majd el az év során rendezett különböző örmény programokra is. Kiemelt köszönettel tartozunk Magyarországi Kormányának, mert támogatása nélkül nem tudtuk volna megtartani a tábort.

Várady Mária

Sarolta 80

2025. augusztus 21-én a Fővárosi Örmény Klub elindítóját, a 28 éve alapított Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület alapítóját, emerita elnökét köszöntötte az Orlay utcai templom közösségi termében a nagyszámú közönség. Az örményekre jellemző „szűk családi körben” ünnepeltük dr. Issekutz Sarolta 80. születésnapját.

A műsor első részében a *Kirkósa Kamara-együttes* csodás örmény Ecsmiadzini táncokat játszott. Ritka szép esemény, hogy *Kirkósa Péter*, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának nyugalmazott hegedűművésze, *Kirkósáné Magda Tünde* ütőhangszeművész és gyermekeik: *Kirkósa Tamás* és *Kirkósa Tünde* csellóművészek, valamint *Szilágyiné Kirkósa Ágnes* hegedűművész együtt szerepelhessen a lelkes magyarörmény közösség örömeire.

Dr. Issekutz Sarolta 80. születésnapja tiszteletére különös vidám variációkban 16 féle képpen játszották el a *Happy Birthday to You* dallamát. Volt itt *Mozart*, *Beethoven*, *Liszt*, *Debussy*, *Dvorák*, keringő, country, tangó és csárdás, nem győzőm

felsorolni, milyen szellemes-művészi ajándékot hoztak! Vastapssal köszönte meg a közönség a sosem-hallott vidám zenét.

Az augusztusi Klub rendezője a II. kerületi Örmény Önkormányzat volt. Elsőként *dr. Issekutz Ákos* elnök meghatóan köszöntötte édesanyját, a korábbi elnököt.

Bakos Zsolt plébániai kormányzónk megköszönte Saroltának azt a hatalmas kitartó munkát, mellyel közösséget épített és három évtizeden át megtartott. Fontos, hogy a magyarörmény örökségünk tovább éljen. *Mashdots Zaherian* atya magyarul kívánt sok boldogságot.

Az ünnepelt meglepetésére hatalmas 80 szál gyertyás torta érkezett! Sok fotó készült a ritkán látható eseményről.

Dr. Issekutz Ákos köszönti virággal az édesanyját

Bakos Zsolt plébániai kormányzó köszöntése

És mint egy nagy család, a képviselők, vendégek sorra mondták el Saroltával kapcsolatos legjobb élményüket. *Hegedűs Anita* nyitotta a sort - aki képviselősége elején azt a biztatást kapta Saroltától, hogy nem kell sokat fáradoznia, és ennek ellenére Anita azóta is nagyon sokat tesz a XII. kerület örményeiért. A fiatal *Flórián Ágnes* két évig együtt dolgozott Saroltával, „az is örület volt”, de hogy ezt Sarolta 28

Nagyon sokan eljöttek Saroltát köszönteni

évig...? *Zárug Katalin* a kezdetekre emlékezett, amikor Sarolta egyenként kereste fel az örmény származású honfitársainkat. Kitartóan építette a közösséget.

Zakariás Zsóka az örmény emlékek nyomában szervezett évenkénti erdélyi túrákra emlékezett. *Vincze Csaba* tragikus esemény kapcsán találkozott sok évvel ezelőtt Saroltával. *Szilvay Ingrid* a Sarolta szállóigévé vált mondatát idézte: „*Kétféle*

Az ünnepelt a 80 gyertyás születésnapi tortával

ember van a Kárpát-medencében, az egyik aki már tudja, hogy vannak örmény gyökerei, a másik pedig, aki még nem tudja, hogy vannak örmény gyökerei is”; és szívből énekelte az ősi magyar köszöntőt.

Várady Mária azt az utat köszönte meg, amelyre Sarolta terelte; amely az ANI Budavári Örmény Színház megalapításához és közel két évtizedes fennállásához vezetett.

Velünk volt Gopcsa Paula festőművész, aki 97 évesen köszöntötte a „csak nyolcvan éves” Saroltát. Heim Pál és dr. Bulbuk Éva házasságának egyik oka az volt, hogy Sarolta egymás mellé jelölte őket képviselőként, mindketten Zugló képviselői.

Szenttamassy Katalin elnök és Király György elnökhelyettes is régi munkatársként köszöntötték Saroltát, ők a Ferencvárosi Örmény Önkormányzatban sokat tesznek közösségünk megmaradásáért. Marosváry István és Éva együtt, virággal mondták el jókívánásaikat.

Losonci László Sopronból érkezett Sa-

rolta köszöntésére, édesanyja a 94 éves Losonci Lilla festőművész jókívánásait is átadta. Közgazdász lévén, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület névválasztását és precíz könyvvitelét méltatta. Hollandiából és Gödöllőről érkezett vendégeink, MINDENKI!!!, - akit még nem említettem -, örömmel köszöntötték a kivételes tehetségű vezetőt, Saroltát!

Szongott Gábor és Anikó régi alapító tagok. Gábor, a harcostárs, nagy és igaz elismerését ilyen szavakkal fejezte ki: „Szongott Kristóf óta az erdélyi örményekért dr. Issekutz Sarolta tette a legtöbbet.”

A szülinapi sárgabarack-túró tortát Balogh Réka osztotta szét Sarolta unokái, Sára és Dániel segítségével, így mindenki megkóstolhatta.

A rendezvényt Fabók Dávid jóvoltából visszanezhetjük, mert ki nem hagyta volna a rögzítést. A legszebb képeket Balogh Jenő alias „Issekutz Úr” készíti immár 30 éve. Most is.

Isten éltesse sokáig a mi Saroltánkat!

Az esemény szervezője, Várady Mária felvezeti a Kirkósa Kamarazenekart

Balogh Réka

Filmzenék a Pannónia Filmstúdióban

Régi rajzfilmes és filmes zenéket és rajzfilmes emlékeket elevenített fel egy kellemes késő nyári délutánon a Budapest Főváros II. kerületi Örmény Önkormányzat. Fotók: Órsi Gergely Facebook oldala

Az eseményen kedves szavakkal felszólaló kerületi polgármester, Órsi Gergely így írt Facebook oldalán a programról: „A csodálatosan felújított Pannónia Filmstúdió kertjében tartott különleges esten a II. kerületi Örmény Önkormányzat vendégeként fedezhettük fel az örmény kultúra és a rajzfilmek világának kapcsolódásait. Rubovszky Éva, Jankovics Marcell özevegye, Ternovszky Béla Kossuth-díjas rajzfilmrendező és Bacsó Zoltán, az Oscar-díjas Légy operatőre (majd becsatlakozott Nagy Zoltán gyártásvezető is a beszélgetésbe – a szerk.) idézték fel a Pannónia régi történeteit, amelyekhez sokunk gy-

rekkora is kötődik. Kerületünkben is őrizzük a magyar rajzfilm örökségét – elég csak a Pasaréti úti rajzfilmfalra, a Süsü játszótérre vagy díszpolgárunk, Jankovics Marcell munkásságára gondolni. Az estet rajzfilmes dallamokat felidéző koncert zárta. Köszönet dr. Issekutz Ákosnak, a II. kerületi Örmény Önkormányzat elnökének a tartalmas és örömteli programért!”

A kiváló hangulatot a megható beszélgetésen kívül a Pannónia Filmstúdió Fűvőzenekar remek előadásának és a Studio Pizza Napoli finom szendvicseinek és limonádéinak is köszönhetjük.

Órsi Gergely, a II. kerület polgármestere szólalt fel elsőnek az eseményen

dr. Issekutz Ákos, a kerületi örmény önkormányzat elnöke köszöntötte az egybegyűlteket

Fabók Dávid

Örmény nyárest a Skanzenben

Az idei nyár utolsó esti rendezvénye zajlott augusztus 23-án a Szentendrei Szabdtéri Néprajzi Múzeumban, - közkeletű nevén a Skanzenben -, ahol az Erdélyi tájegység épületei között barangolhattunk a naplementében. A Korzó Kávézóban és Dávid Antal divatáru üzletében azonban izgalmas események zajlottak.

Nagyszerű dolog, ha az ember valamely felmenőjének emléket állítanak, országvilág előtt bemutatják életét, munkáját. Megtiszteltetés, mégis szükségszerűen csak egy keresztmetszetet kaphatunk a személyről, a családról, egy életről. Egy adott időpontban, egy adott pillanatra tekintve próbálunk következtetni egy egész életre. Ezt a helyzetet tudja feloldani egy rendhagyó tárlatvezetés, egy olyan bemutató, amikor a kiállítás kifejezett szakmai bemutatásán kívül megjelennek a személyes információk, a személyes történetek. Amikor elmondhatók a kiállításon nem látható fejezetek is egy életből, szépségek, nehézségek, örömök, bánatok, talán teljesebbé téve a képet a bemutatott személyről, családról.

Ilyen gondolatokkal készültem a Skanzen idei utolsó nyáresti rendezvényére, ahol ükapámat, *Dávid Antal*, kézdívasárhelyi örmény kereskedőt mutattuk be a közel negyven fős érdeklődő közönségnek, *Szegedy-Kloska Tamással*, tudományos titkárral, a Skanzen főosztályvezetőjével, aki az örmény kiállítás kurátora. Szakmai kapcsolatunk immár öt esztendőre tekint vissza, Tamás keresett meg először a közös szakmai munka igényével *Dávid Antal* üzletének és lakásának kialakítása kapcsán. Mivel saját családja történetének felkutatásában maga is elkötelezett, hamar megtaláltuk a közös hangot a munka során. A mostani, rendhagyó tárlatvezetésen főosztályvezető úr mutatta be Erdélyt a Skanzenben, az 1910-es éveket az

Rendhagyó tárlatvezetés a Szentendrei Skanzenben 2025. augusztus 23-án. (Fotó: Fabók Boglárka)

ország és Erdély életében, illetve beszélt a kiállítás tervezéséről, kialakításáról is. Az én feladatom pedig *Dávid Antal* életének, családjának bemutatása volt, egyrészt adatokkal, információkkal, másrészt családi történetekkel fűszerezve.

Dávid Antal 1849. május 4-én született, egy 16 gyermekes örmény család 3. gyermekeként. Apja, *Dávid István* mészáros volt. Maga is sokgyermekes családból származott, 11 testvére volt. A szabadságharcban *Bem* seregében szolgált, onnan hazatérte után született Antal fia. Antal tehát bár háborús gyermek, de egyben a békeidőben lehetséges folytatás, építkezés reményét is adta szüleinek, lévén, hogy az első fiúgyermek volt a családban, aki életben maradt.

Anyja, *Császár Róza* szintén régi örmény család sarja, a *Konhikár/Császár* név szétválás után apja, *Konhikár/Császár Dávid* a Császár néven vezette tovább családját. Hat testvére volt, köztük *Dr. Császár Kristóf* honvéd főtörzsorvos. *Dávid István* még a család eredeti fészkeben, Csíkszépvízen született, de vegyeskereskedését 1834-ben már Kézdívasárhelyen nyitotta meg.

Az ifjú Dávid Antal (Fotó: Fabók Dávid tulajdona)

Dávid Antal a kézdívasárhelyi üzletet apjától, Istvántól 1881-ben vette át. Viszonylag későn, 1884-ben, 35 évesen nősült meg, a másik nagy örmény kolóniából, Erzsébetvárosból házasodott, az akkor 17 esztendő *Csiky Idát* vette feleségül. A *Csiky* család - Ida dédnagyapja, *Csiky Emánuel* országbíró és szenátor révén - *Mária Teréziától*, a korban sok más családhoz hasonlóan nemességet kapott, a hazának tett szolgálataiért. Ida édesanyja pedig a Szentpétery család gyermeke volt, itt is megmutatkozik, hogy az örmények ebben az időben is, ha csak tehették egymás között házasodtak.

Antalnak és Idának házasságuk alatt hat gyermeke született, egy fiúgyermeket veszítettek el, és a hatodikként és egyben első leányként született Erzsébet pedig születésekor halt meg. Másnap sajnos az édesanya, Ida is elhunyt, az anyakönyv tanúsága szerint tüdővészben. A házaspárnak adatott idő sajnos nagyon rövid volt, Ida 17 évesen férjhez ment és 32 évesen meghalt, az együtt töltött 15 évben hat gyermeket szült és nagyszerű felesége volt Antalnak.

Antal így özvegyen maradt négy fiával, akik közül dédapám, *Dávid István* volt a legidősebb, akkor 15 éves volt, az utána következő testvér, a későbbi szegedi gyógyszerész professzor *Dávid Lajos* pedig csak 10, így a testvérek összetartása az akkor nagykamasznak számító István feladata is lett, az egész család összetartása azonban természetesen Antalra hárult. Az üzlet működtetése és a széleskörű társadalmi élete, valamint nem kevésbé gyermekei szeretete miatt új asszonyra volt szüksége, aki a gyermekeinek jó anyja lesz, a házból, az életből pedig otthont, családot alakít.

Feleségül vette tehát *Szentpéteri Máriát* „Maris Nagymamát”, aki ugyan szigorú

tanítónő volt, de tiszteséggel gondoskodott férjéről és annak négy fiáról. Antal, egy évvel *Csiky Ida* halála után a kézdívasárhelyi Kantai Római Katolikus Gimnázium számára *Ida* nevével alapítványt tett, hogy annak kamataiból minden évben a magatartásban és vallásban jeleskedő diákok támogassák. A kézdívasárhelyi kantai katolikus templom egyik üvegablakát is ekkor ő adományozta a templomnak, az ablak Szent Idát ábrázolja.

1915-ben Antalt „kiváló szolgálatai” elismerésül a minisztertanács kereskedelmi tanácsosi címmel tüntette ki. Antal nemcsak a régi vegyeskereskedésből alakított ki jól menő divatáru üzletet, mellyel mai szóval a piaci rést megtalálva, az akkoriban szépen gyarapodó és polgárosodó kézdívasárhelyi és erdélyi középosztályt szolgálta ki akár angliai szövetekkel is – amit a kiállítás tényszerűen be is mutat –, de egy másik, sajnos mindig jól menő iparágban, a temetkezésben is fantáziát látott és ebbe is beszállt, befektetést nem kímélve. A városban egyetlen konkurenciája volt, *Séra Imre*, akivel a piacért nap, mint nap meg kellett küzdenie.

Szentpéteri Máriának nemcsak azt köszönhetjük mi leszármazottak, hogy déd-

Az idős *Dávid Antal* unokáival 1926-ban. Az Unokák: *Ida, Pál és Ferenc* (Fotó: *Fabók Dávid* tulajdona)

szüleinket tiszteséggel felnevelte Antal mellett, hanem például azt is, hogy itt a kiállításban megtekinthetjük a család házioltárát és annak szobrait. Bár a szobrok nem eredetiek, de az 1916-os román betörés elől Kolozsvárra menekülő család egyetlen kirándulásáról szóló családi leírásban maradt fenn, hogy mennyire vallásos volt *Maris nagymama* és milyen szobrok is voltak ezek, így tudtam segítséget adni a kiállítás ezen részének az összeállításában.

Dávid Antal utolsó éveit családjának, főleg unokáinak szentelte. 1930 július 10-én halt meg Kézdívasárhelyen, a *Dávid Kripta* a mai napig is nyughelye Antal és *Ida* mellett az azóta elhunyt kézdívasárhelyi *Dávidok*nak. Temetéséről így számolt be a *Székely Újság* 1930. július 13-án.

A rendezvény másik érdekessége egy kvázi ősbemutató volt. *Dávid Antal* legidősebb fiának, a jogász végzettségű *Dr. Dávid Istvánnak* zeneműveiből hallhatunk egy csokorra valót, a *Souvenirs Együttes* nagyszerű előadásában, *Fancsali János* vezetésével.

Dr. Dávid István jogot tanult Kolozsváron, mielőtt azonban ügyvédi vizsgáját letette volna, egy szemeszterre a budapesti Zeneakadémiára jött tanulni, *Kodály Zoltán*hoz, akitől zeneszerzést, karvezetést tanult. Zenetanulmányaiban már volt előélete, meg is jelent pár dala addigra. Bár *Kodály* pozitívan nyilatkozott tehetségéről, szorgalmáról, a szigorú apa, Antal hazarendelte fiát, „nem komédiásnak neveltelek, tessék hazajönni ügyvédnek”. István szót fogadott, de az alkuhoz egy Steinway zongora is tartozott, ezt kérte *István Antaltól*, hogy a jogi munka mellett a zenének is élhessen. Sok dala és több operettje is született, ezek akkoriban bejárták az országot, a harmincas években a Magyar Rádió is rendszeresen játszotta műveit. Legjelentősebb daljátéka a *Szé-*

kely Guzsalyos, melyet *Dr. Gaál Alajos* szövegével készített. Eltérően az addigi sokgyermekes családmodelltől, egy gyermeke született, mivel felesége, a Gyimesbükki, szintén örmény *Zakariás Anna* nem sokkal fiúk születése után majdnem belehalt egy betegségbe és *Istvánban* élénken élt édesanyja elvesztése, nem akarta ő is ugyanezt kockáztatni.

István törvényszéki tanácselnök lett Marosvásárhelyen, a II. világháború végével került Magyarországra. Így került a család ezen ága Magyarországról Magyarországra. Sajnos a háború után a kommunista hatalom nemcsak *István* teljes megélhetését, de muzsikusi pályáját is eltörölte, egy-két dalán kívül, melyeket jobbára magyar nóta kategóriában cigányzenészek játszottak, a háború utánól semmilyen zeneművét nem engedték játszani, megjelenni. Haláláig szerzett zenét, rengeteg kiadott és kiadatlan zenei anyaga vár még újrafelfedezésre. Így vált a Skanzen nyáresti rendezvénye *Fancsali Jánosék* jóvoltából kvázi ősbemutatóvá, hiszen itt, az anyaországban ezeket a zeneműveket és magát a szerzőt sem ismeri manapság már szinte senki. A játszott

dalok több, mint hetven esztendeje nem szólaltak meg, semmilyen módon.

A *Korzó Kávészó* emeleti termében *Az örmény kultúra 1001 szála* címmel pop-up kiállítás mutatta be a négy nagy örmény kolóniát Erdélyben és keresztmetszetet adott azon híres örményekről, akik valami komolyat, nagyot tettek le a magyarság asztalára, legyen az képzőművészet, tudomány, vagy a kultúra bármely területe.

Az utolsó nyáresti rendezvény a Skanzenben igazi kis kuriózum volt, zenei csemegével, szakmai és személyes információkkal. Kiegészítése volt az egész évben látogatható kiállításnak mely nemcsak egy családnak, egy embernek állít emléket, hanem az erdélyi örményeknek, akiknek nemzetalkotó szerepe, hazaszeretete és értéke immár 350 éve nyer bizonyosságot időről időre.

A Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumban az Erdély Tájegység és benne az Örmény Ház és kiállítás a Skanzen mindenkor nyitvatartása alatt bármikor megtekinthető.

Megjelent: eokk.hu/2025/09/03/ormeny-nyarest-a-skanzenben/

A Souvenirs Együttes kocertje. (Fotó: *Fabók Dávid*)

Várady Mária

Naregi Szent Gergely oratórium A magányos misztikus Gyergyószentmiklóson

2025. szeptember 5-én a *XV. Örmény Művészeti Fesztivált* az ANI Budavári Örmény Színház művészei, a Gyergyószentmiklósi Örmény Katolikus Templom énekkara és a Corvin kórus tagjai nyitották meg.

A Nemzeti Színházi bemutató után a gyergyószentmiklósi Örmény templomban először hangzottak fel *Naregi Szent Gergely* egyháztanító elmékedései. Lélekemelő nagyszerű szertartás-előadás volt.

Kulcsár László, a Művészeti Fesztivál kiváló szervezője méltatta az *ANI Budavári Örmény Színház* missziójának fontosságát. A helyi örmény közösség vezetője újabb szereplésre hívta *Várady Mária*t és a társulatot.

Köszönjük, hogy ott lehettünk!

Várady Mária

Iszfahán örmény kincsei

A szeptemberi Fővárosi Örmény Klub új kincsekkel gazdagította ismereteinket az örmény épített örökségről. Újra megdöbbenő információkhoz jutottunk a Nagy Örményország történelméből.

Hegedüs Anita, a XII. Kerületi Örmény önkormányzat elnöke, maga is kutatja a régi örmény jelenlétet, de ezúttal *Ipach Ildikó* fotóit mutatta meg a közösségnek. Ildikó nagy utazó, aki értőn dokumentálta a látottakat, aztán hazatérve bemutatja közönségének.

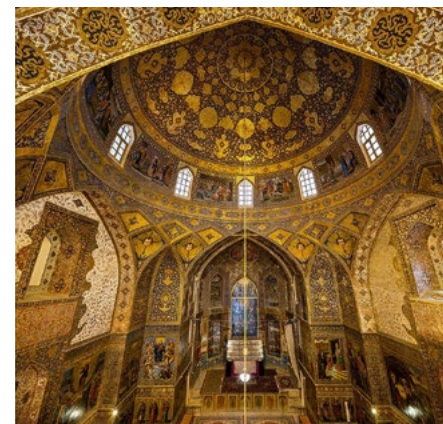
A Klubon Anita vállalta a bemutatást, mert a fotók készítője valahol Európában körutazott.

Nagyszerű előadást hallhattunk, melyben a templomok építészeti formája, díszítései tárultak fel. Konkrét lenyomatát láttuk örmény és perzsa kultúra egymásra hatásának. A keresztény templom puritán örménysége itt gazdag belső díszítést kapott, mint a mecsetek. És belül is megfigyelhető a galambdúcos mennyezet, ami a

mecsetekre jellemző. Ám a falfestmények tematikája Krisztus és a Szent Istenszülő, valamint az apostolok életéből merít.

Újabb örmény jelenlétről szereztünk tudomást. Újabb bizonyíték számunkra, hogy bárhol a világon éljenek az örmények, ott szorgalmas áldozatos munkával hitünknek templomot építenek. Hat ránk a többségi társadalom, de identitásunkat akkor sem veszítjük el. Például a szamosújvári Salamon templom freskóján, ahol már magyar viseletben ábrázolt férfi szerepel adományozóként, aki az örmény közösség előljárója.

A szellemi táplálék egyik fontos szeletével ismerkedtünk ezen a csütörtök délutánon, az Orlay utcai Örmény Katolikus templom Szalonjában. Köszönjük!

Iszfahán, Szent Sír-templom

Szent István Vértanú-kolostor

Várady Mária

Fogolykiváltó Boldogasszony búcsú és Családi Tarka Nap

Nagyszabású ünnep volt az Orlay utcai Örmény Katolikus Templomban. Templomunk védőszentje, Fogolykiváltó Boldogasszony ünnepén mutatta be első szentmiséjét **Bakos Zsolt** plébániai kormányzó. És tizedik alkalommal került sor a Családi Tarka Nap megrendezésére, ahol közösségünk minden tagja kellemes élményben részesülhetett. (Fotók: Balogh Jenő és Sinka Dániel)

A latin rítusú búcsús szentmisében **Bakos Zsolt** plébániai kormányzó a hívekkel együtt a múlt bilincseitől megszabadító Szűz Máriát kérte, hogy kellő szeretettel fordulhassunk egymás felé, az örmény jövő alakításában.

Fergeteges koncert következett a *Kertvárosi Fúvószenekar* előadásában, **Vikol Kálmán** karnagy szellemes konferálás mellett. Öröme harsant fel újra az Örmény Katolikus Templom kertjében, ahová jövőre is várjuk a rangos együttest.

Bakos Zsolt atya magyar és *hajr Bedrosz Marashlian* örmény nyelvű kenyéráldása után a népes közönség a *Sergio Tabeira* féle örmény ételkóstolóban részesült, amelyben az „almás gata” még a tavalyinál is finomabb volt.

A Budapesten található örmény vonatkozású épületeinkről **dr. Kocsár Ilona** kiadváló, célirányos és érdekes tartalmat mutatott meg. Ígéretes könyvanyag ízelítőjét kaptuk fejezetekre szedve. Közben a gyerekek, fiatalok sorban várták a hennás

Az esemény szentmisével kezdődött

testrajzokat és arcfestést, amelyeket értőn készített **Kovács Ágota** a kertben. Az Örmény motívumok megismerését nem lehet elég korán kezdeni!

Az örményországi „Egy lépés haza felé” táborról és a Kabóka Lovastanyán töltött ifjúsági táborról hallottunk beszámolót **Sinka Dánieltől** és **Balla Sarolttól**.

Mindig tudtuk, hogy nagy művészeink vannak. Egyik közülük **Fogolyán Kristóf** fuvolaművész. Mozart fuvolaversenye nem kis feladat, gyönyörűen illett a Szalon hangulatához. Meglepetésként **Johann**

Kertvárosi Fúvószenekar

Kenyeráldás

Strauss Kék Duna keringőjével zárta műsorát, mely alatt egy hosszú kép-sorozatot vetített a Duna forrásától Bécs, Pozsony, Budapesten keresztül, a Vaskapun át.

Műsora végén meghatóan köszöntötte **dr. Issekutz Saroltát** nyolcvanadik születésnapja alkalmából, megköszönve a sok szép lehetőséget, szeretetet. Szünni nem akaró vastapsot kapott művészi produkciója.

Köszönjük a támogatást **Zárug Katalinnak**, **Szenttamássy Katalinnak**, **Nuridsány Miminek** és **Várady Máriának**. Az ese-

Vikol Kálmán köszönti dr. Issekutz Saroltát

dr. Kocsár Ilona

ményt a Budavári Örmény Nemzetiségi Önkormányzat, Ferencvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat. Újbuda Örmény Önkormányzata. Zuglói Örmény Önkormányzat és a XV. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat támogatta.

A Családi Tarka Nap tizedik rendezvénye újra bizonyította, hogy dr. Issekutz Sarolta kezdeményezése 10 év óta gazdagítja közösségi életünk. Az Erdélyi Örmény Kulturális Központ hívására messziről is jöttek, mert érdemes eljönni az identitásunkat őrző szép ünnepeinkre.

Kovács Ágota henna költeményei

Fogolyán Kristóf fuvolázott és zongorázott is

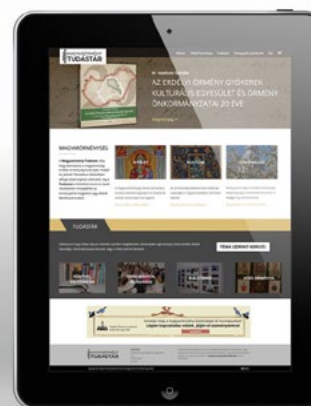
A közönség aktívan hallgatja az előadást

Sinka Dániel és Balla Sarolt

TARTALOM

Egyházi felhívás	1
Beszámoló az idei „Egy lépés haza felé” programról – Sinka Dániel	2
Áldott találkozások Szépvízen – Zárugné Tancsin Katalin	5
Rövidhírek	6
Júniusi Klub: A rétháti Kövér család története – Várady Mária	7
Gyergyószentmiklósi Kövér Miklós pályája – Kövér László	9
Titkos telefonos trükkök – Filep Anita	12
Nyári Klub Könnyedén – Várady Mária	13
Harmadszorra is örömmel táboroztunk a Kabóka Lovastanyán – Balogh Réka	15
Sarolta 80 – Várady Mária	18
Filmzenék a Pannónia Filmstúdióban – Balogh Réka	21
Örmény nyárest a Skanzenben – Fabók Dávid	22
Naregi Szent Gergely oratórium – A magányos misztikus Gyergyószentmiklóson – Várady Mária	26
Iszfahán örmény kincsei – Várady Mária	27
Fogyó kiváltó Boldogasszony búcsú és Családi Tarka Nap – Várady Mária	28

MAGYAR ÖRMÉNY TUDÁSTÁR

A Magyar Örmény Tudástár célja, hogy egybegyűjtse és bemutassa az erdélyi és magyar örmény diaszpóra múltját és jelenét, történelmét, kultúráját, meghatározó személyeit és írott megjelenéseit.

A Magyar Örmény Tudástár egy fokozatosan bővülő, tematikus online adatbázis, benne könyvek, tanulmányok, előadások, kiállítások, híres személyek stb. bemutatásával.

www.magyarormenytudastar.hu

Arcfestés a Tarka Napon

Az **Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület** székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel./Fax: 06(1) 201-1011

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Elnök: dr. Issekutz Ákos Társelnök: dr. Czárán István

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK - FÜZETEK

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület időszakos kiadványa.

A kiadványt támogatja:

KÉSZÜLT MAGYARORSZÁG
KORMÁNYÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL

2025.

Nyilvántartási szám: CE/13136-3/2017

Főszerkesztő: dr. Issekutz Sarolta

Felelős kiadó: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Munkatársak: Balogh Réka, Filep Anita

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011, magyar.ormeny@t-online.hu

Tördelés: Balogh Réka